

Sygn. akt III Pa 37/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2014r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Beata Bielska
Sędziowie:	SSO Grażyna Załęska-Bartkowiak (spr.) SSR del. do SO Monika Obrębska
Protokolant:	sekr. sądowy Ewelina Asztemborska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 grudnia 2014r. w O.

sprawy z powództwa M. K.

przeciwko J. S. prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą (...) Centrum Mobilnych Korepetycji w Ł.

przy udziale inspektora pracy Państwowej Inspekcji Pracy Oddział w O.

o ustalenie istnienia stosunku pracy

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Ostrołęce

z dnia 2 października 2014r. sygn. akt IV P 340/13

orzeka:

1. oddala apelację,
2. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 60 złotych (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za II instancję.

UZASADNIENIE

Powódka M. K. ostatecznie na rozprawie w dniu 02.10.2014r. sprecyzowała powództwo i wniosła o ustalenie istnienia stosunku pracy w okresie od 08.05.2013r. do 28.05.2013r.

Pozwany J. E. (...) Polska Centrum Mobilnych Korepetycji w Ł. wniósł o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 2 października 2014r. oddalił powództwo i odstąpił od obciążania powódki kosztami postępowania w sprawie.

Sąd Rejonowy oparł wyrok na następujących ustaleniach faktycznych:

M. K. z uwagi na znajomość z pozwanym z poprzedniego zatrudnienia skontaktowała się z nim odnośnie jej zatrudnienia, gdyż w maju 2013r. kończył jej się zasiłek dla bezrobotnych. W rozmowach o zatrudnieniu między stronami chodziło o zawarcie umowy zlecenia o sprzedaż usług edukacyjnych. Taką umowę strony zawarły w dniu 7.05.2013r. oraz w tym dniu powódka podpisała weksel na kwotę 15.000 zł. Sąd Rejonowy ustalił, że powódka czynności sprzedaży dokonywała w lokalu należącym do pozwanego przy ul. (...) wraz z dwoma innymi osobami zatrudnionymi w tym samym charakterze na umowę zlecenia, tj. A. S. i E. P.. Praca polegała na dzwonieniu do osób z bazy danych i oferowaniu im kursów edukacyjnych. Powódka korzystała ze sprzętu pozwanego. Powódka nie miała ustalonych stałych godzin pracy, a jej wynagrodzenie uzależnione było od ilości pozyskanych zamówień. Również za zgodą pozwanego umowę mogły wykonywać osoby trzecie wskazane przez powódkę. Ze strony pozwanego brak było cech kierownictwa i podporządkowania charakterystycznych dla stosunku pracy. Po paru dniach pracy powódka zwróciła się do pozwanego, aby rozwiązał z nią stosunek pracy z uwagi na to, iż nie może pozyskać klientów na sprzedawane produkty. Pozwany nie wyraził zgody na powyższe i powódka złożyła wypowiedzenie w/w umowy zgodnie z § 3 umowy zlecenia nr (...)r. Następnie powódka zwróciła się do pozwanego o zwrot w/w weksla, ale pozwany odmówił. Udała się do PIP o pomoc w zaistniałej sytuacji, gdzie pouczono ją o możliwych krokach prawnych oraz wszczęto kontrolę u pozwanego. Powódka zawiadomiła również Prokuraturę Rejonową w Ostrołęce o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez pozwanego polegającego na doprowadzeniu jej do niekorzystnego rozporządzenia mieniem o wartości 15.000 zł w związku z podpisaniem umowy zlecenia z dnia 7.05.2013r. oraz podpisania i przerobienia weksla na w/w kwotę.

Sąd Rejonowy w oparciu o dowody zgromadzone w sprawie uznał, że strony nie łączyła umowa o pracę.

Sąd Rejonowy szczegółowo omówił różnice wynikające z zawarcia umowy o pracę i umowy o świadczenie usług, zwanej potocznie umową zlecenia. Przywołał liczne przykłady orzeczeń Sądu Najwyższego i na tej podstawie uznał, że w przedmiotowej sprawie najistotniejsze było, iż zgodną wolą obu stron było zawarcie umowy zlecenia. Sąd I instancji stwierdził bowiem, że w przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości, iż zarówno powódka jak i pozwany mieli świadomość rodzaju zawartej umowy. Powódka w swoich wyjaśnieniach jak i słuchana w charakterze strony twierdziła, że w dacie zawarcia tej umowy nie było wątpliwości co do zatrudnienia w oparciu o umowę zlecenie. O świadomości powódki w tym zakresie świadczą ponadto zdaniem Sądu Rejonowego jej twierdzenia, iż w ramach negocjacji pozwany wskazywał, iż po jakimś czasie może być między stronami zawarta umowa o pracę, chociaż pozwany temu stanowczo zaprzeczył – to nie zmienia to faktu, iż powódka miała świadomość rodzaju zawartej umowy i jest to rzecz przez powódkę przyznana.

Sąd Rejonowy stwierdził, iż dywagacje powódki dotyczące zawarcia w okresie późniejszym umowy o pracę są odosobnione i nie znajdują potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym. Po pierwsze – pozwany stanowczo temu zaprzeczył. Po drugie - twierdzenia pozwanego w tym zakresie są zgodne z zeznaniami świadków przesłuchanych w sprawie. Po trzecie – twierdzenia te nie znajdują potwierdzenia w treści umowy z dnia 7.05.2013r. zawartej na okres jednego roku. Po czwarte - zbędnym byłoby podpisywanie weksla gwarancyjnego. Po piąte – wszystkie osoby wykonujące te same czynności co powódka zatrudnione były na umowę zlecenia na w/w okres. Po szóste - pozwany prowadził tylko działalność w zakresie sprzedaży kursów edukacyjnych, o czym świadczy przedmiot jego działalności oraz zgodne twierdzenia pozwanego i przesłuchanych świadków w sprawie.

Ponadto w przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy stwierdził brak cech typowych wynikających z art.22 kp, które mogłyby wskazywać na zawarcie umowy o pracę: brak bezwzględnego obowiązku wykonywania pracy osobiście / możliwość zastępstwa/, kary umowne i weksel dopuszczalny tylko w umowach cywilnoprawnych /ryzyko działania obciąża nie pracodawcę/, brak typowego dla stosunku pracy podporządkowania i kierownictwa w procesie pracy / wykonywaniu stosownie do jego potrzeb czynności zleczanych na bieżąco/, czy też o cywilnoprawnym charakterze łączącego strony stosunku prawnego przesądza ustalone wynagrodzenie w formie prowizji, które nie gwarantowało powódce wynagrodzenia chociażby na poziomie płacy minimalnej. Powódka nie podpisywała list obecności, nie miała uprawnień do urlopu, nie musiała usprawiedliwiać nieobecności, pracodawca nie kontrolował jej pracy ani nie

wydawał polecenia, a kontakt z pozwanym w trakcie wykonywania czynności dotyczył tylko wyjaśniania wątpliwości związanych z oferowanymi kursami.

Sąd Rejonowy stwierdził, że powódka jako osoba z doświadczeniem życiowym i zawodowym była świadoma jaką umowę zawiera i nie można zakładać, by strony miały zamiar zawrzeć umowę o innej treści niż ta, którą zawarły.

Dlatego Sąd Rejonowy w oparciu o art.189 kpc oddalił powództwo o ustalenie, że strony łączyła umowa o pracę.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. i nie obciążył powódki kosztami zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego.

Apelację od tego wyroku w zakresie punktu 1 wniosła powódka.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a mianowicie – naruszenie norm postępowania – art.233§1 kpc przez dowolną ocenę materiału i przyjęcie, że brak jest przesłanek do uwzględnienia powództwa i naruszenie art.384 kc – wzorca umowy.

W konkluzji apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie apelacji lub uchylenie wyroku i przekazanie do rozpoznania w innym składzie.

Ponadto powódka wniosła o dopuszczenie dowodu uzupełniającego z pozwu PIP z dnia 15.01.2014r. i z postanowienia Sądu Rejonowego IIKp 39/14 z dnia 20.03.2014r.

W uzasadnieniu apelacji powódka podniosła, że Sąd Rejonowy nie nawiązał do postanowień art.384 kc czy umowa zlecenia odpowiada warunkom określonym w art.384 kc. Stwierdziła, że Sąd Rejonowy nie przyjął dowodu z pozwu PIP w sprawie sygn. akt IVP 11/14 oraz postanowienia Sądu Karnego, który w uzasadnieniu wyroku wskazał, że taka konstrukcja prawna umowy-zlecenia miała ukryty cel i zmierzała do bezpodstawnego wzbogacenia się tj. art.405 kc i jednocześnie stanowiła występki z art.286§1 kk. Stwierdziła, że Sąd nie porównał zeznań świadków w tej sprawie z ich zeznaniami w sprawie karnej, a zeznawania te różnią się. Podobnie jak zeznania pozwanego złożone na Policji, w Prokuraturze, PIP i w Sądzie.

Apelująca podniosła, że według wiedzy otrzymanej w postępowaniu przed PIP-em, w postępowaniu przygotowawczym Prokuraturze, w Sądzie Karnym, racja leży po stronie powódki.

Pozwany w odpowiedzi na apelację, wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była bezzasadna i została oddalona.

Sąd Okręgowy w pełni podziela ustalenia faktyczne oraz dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę prawną i przyjmuje je za własne.

Apelująca zarzuciła wyrokowi Sądu Rejonowego naruszenie art.233§1 kpc. Zgodnie z tym przepisem – Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. W orzecznictwie wskazano, iż jego naruszenie może polegać na błędnym uznaniu, że przeprowadzony w sprawie dowód ma moc dowodową i jest wiarygodny albo, że nie ma mocy dowodowej lub nie jest wiarygodny. Jednocześnie przyjęto, że prawidłowe postawienie tego zarzutu wymaga wskazania przez skarżącego konkretnych zasad lub przepisów, które naruszył sąd przy ocenie poszczególnych, określonych dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004r., w sprawie V CK 398/03, LEX nr 174215 i dnia 13 października 2004r., w sprawie III CK 245/04, LEX nr 174185).

W ocenie Sądu Okręgowego dokonana przez Sąd Rejonowy ocena materiału dowodowego jest prawidłowa. Sąd I instancji wziął pod uwagę wszelkie dowody przedstawione w toku postępowania przez strony. Sąd dokonał zatem szczegółowej analizy zeznań świadków oraz stron. Wziął także pod uwagę wszystkie złożone przez powódkę dokumenty. Wbrew twierdzeniom zawartym w apelacji – nie ma rozbieżności pomiędzy zeznaniami złożonymi przez świadków i pozwanego przed Sądem i przed PIP. Prawidłowo zatem Sąd Rejonowy uznał ich zeznania za wiarygodne. Niemniej jednak – co wymaga wyraźnego podkreślenia – Sąd Rejonowy w szczególności oparł się na zeznaniach samej powódki i z jej zeznań wywiódł wniosek, że w chwili zawierania umowy, miała ona wolę zawarcia umowy zlecenia. W oparciu o wszystkie dowody Sąd I instancji prawidłowo uznał, że łączący strony stosunek prawny nie był umową o pracę.

Zgodnie z art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy, pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, pracodawca – do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Aby dany stosunek prawny można było uznać za stosunek pracy - koniecznym jest, aby posiadał wszystkie wskazane powyżej cechy.

Prawidłowo Sąd Rejonowy stwierdził, że w umowie łączącej strony brak jest cech typowych wynikających z art.22 kp, które mogłyby wskazywać na zawarcie umowy o pracę. Powódka nie miała bowiem bezwzględnego obowiązku wykonywania pracy osobiście, gdyż istniała możliwość zastępstwa. Strony przewidziały w umowie kary umowne i weksel, co jest dopuszczalne tylko w umowach cywilnoprawnych, gdyż przy stosunku pracy ryzyko działania obciąża pracodawcę. Brak też było typowego dla stosunku pracy podporządkowania i kierownictwa w procesie pracy. Okoliczność, że J. S. dysponował wiedzą praktyczną dotyczącą lektorów języka czy możliwości ich dojazdu i dzielił się tą wiedzą z powódką, czy innymi zleceniobiorcami, nie wyczerpuje bowiem znamion podporządkowania i kierownictwa. Wreszcie wynagrodzenie strony ustaliły w formie prowizji. Powódka nie podpisywała list obecności, nie miała uprawnień do urlopu, nie musiała usprawiedliwiać nieobecności, pracodawca nie kontrolował jej pracy ani nie wydawał poleceń.

Podkreślić należy, że przyczyną wytoczenia powództwa w tej sprawie jest obawa powódki o to, że pozwany zrealizuje weksel na kwotę 15.000zł. Tok myślenia powódki był taki, że jeśli wykaże, że łączyła ją z pozwanym umowa o pracę, to weksel straci rację bytu. Wobec powyższego powódka dokonała subiektywnej oceny materiału dowodowego przez pryzmat istnienia tego weksla. Temu m.in. służy wniosek o dopuszczenie dowodu z postanowienia Sądu Rejonowego IIKp 39/14 z dnia 20.03.2014r. W postanowieniu tym bowiem Sąd, uchylając postanowienie Prokuratury Rejonowej w Ostrołęce o umorzeniu dochodzenia, wskazał na konieczność uzupełnienia postępowania, także w kwestii zbadania intencji, które przyświecały pozwanemu przy wystawianiu powódkce weksla. Przy czym zdecydowanie należy zwrócić uwagę, że postanowienie z dnia 20.03.2014r. w sprawie IIKp 39/14 (k.110) nie zawiera takich treści, jakie przytacza powódka w swej apelacji. Z postanowienia tego wynika jedynie, że należy uzupełnić postępowanie tak, aby możliwe było ustalenie, czy czyn J. S. nie nosi znamion występku z art.286§1 kk.

Jak wynika z treści postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 01.09.2014r. – Prokuratura kolejny raz umorzyła dochodzenie, wskazując, że brak jest znamion przestępstwa, a jednocześnie wskazała, że charakter umowy łączącej powódkę z pozwanym rozstrzygnie Sąd Pracy w przedmiotowym postępowaniu.

W przedmiotowej sprawie znajduje się także pismo Państwowej Inspekcji Pracy w O. z dnia 20.09.2013r. odpowiadające na skargę powódki. Z jego treści jednoznacznie wynika, że spór pomiędzy M. K. a J. S. co do charakteru łączącej ich umowy może rozstrzygnąć jedynie Sąd Pracy. (k.19-20). Także z protokołu kontroli PIP z dnia 20.09.2014r. nie wynikają stwierdzenia, na które powódka powołuje się w apelacji.

Reasumując – rozstrzygnięcie sporu czy strony łączyła umowa o pracę należało tylko i wyłącznie do Sądu Pracy, a nie do innych instytucji, a Sąd Rejonowy w oparciu o całokształt materiału dowodowego oddalił powództwo. Nie podlega wątpliwości, że powódka miała świadomość, że zawiera umowę zlecenia, a nie umowę o pracę i na to się godziła.

Sąd Okręgowy oddalił wniosek dowodowy zawarty w apelacji o dopuszczenie dowodu z pozwu PIP z dnia 15.01.2014r. i z postanowienia Sądu Rejonowego IIKp 39/14 z dnia 20.03.2014r.

Zgodnie z art.381 kpc – Sąd drugiej instancji może pominąć nowe dowody, jeżeli strona mogła je powołać przed Sądem pierwszej instancji.

Co do dowodu z postanowienia Sądu Rejonowego IIKp 39/14 z dnia 20.03.2014r. – to kserokopia odpisu tego postanowienia została złożona do akt (k.110) i Sąd Rejonowy, orzekając w sprawie, niewątpliwie miał na uwadze treść postanowienia, jednakże dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy pozostaje ono bez znaczenia. Wobec powyższego Sąd Okręgowy oddalił ten wniosek dowodu jako już zrealizowany przed Sądem I instancji.

Co do dowodu z pozwu PIP z dnia 15.01.2014r. Sąd Okręgowy w oparciu o bezsporne ustalenia stron ustalił, że PIP zainicjował analogiczną sprawę przed Sądem Rejonowym. Sprawa toczyła się pod sygn. akt IVP 11/14, lecz została umorzona z powodu tego, że toczyła się już przedmiotowa sprawa. Wówczas inspektor pracy przyłączył się do niniejszego postępowania. Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, że po pierwsze – wniosek o dopuszczenie tego dowodu jest spóźniony, bo powódka mogła go złożyć przed Sądem I instancji, po drugie – istnienie analogicznego pozwu złożonego przez PIP w sprawie IVP 11/14 pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Świadczy jedynie o tym, że PIP zajął analogiczne stanowisko jak powódka, poddając Sądowi pod rozstrzygnięcie charakteru łączącego strony stosunku prawnego.

Apelująca zarzuca także wyrokowi Sądu I instancji naruszenie art.384 kc. Zgodnie z tym przepisem - ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzór umowy, regulamin, wiąże drugą stronę, jeżeli został jej doręczony przed zawarciem umowy (§1). W razie gdy posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, wiąże on także wtedy, gdy druga strona mogła się z łatwością dowiedzieć o jego treści. Nie dotyczy to jednak umów zawieranych z udziałem konsumentów, z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego (§2). Jeżeli jedna ze stron posługuje się wzorcem umowy w postaci elektronicznej, powinna udostępnić go drugiej stronie przed zawarciem umowy w taki sposób, aby mogła ona wzorzec ten przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności (§4).

Trudno dociec, w czym apelująca upatruje związek owego przepisu ze stanem faktycznym w przedmiotowej sprawie. Praktyka posługiwania się wzorcami umownymi powstała w stosunkach handlowych i jest konsekwencją dynamicznego rozwoju produkcji towarów i świadczenia usług oraz pojawienia się ich masowego odbiorcy. Wzorce umowy są więc przeznaczone dla anonimowego odbiorcy towarów lub usług danego przedsiębiorcy. Należy zwrócić uwagę, że ustawodawca w art.385§1 kc rozróżnia umowę od wzorca umowy, wskazując wyraźnie w §2, że wzorzec umowy ma znaczenie przy stosunkach konsumenckich. Tymczasem umowa łącząca strony takiego charakteru nie miała. Nie była zatem wzorcem umowy, ale była umową, na mocy której strony zgodnie wyraziły wolę zawarcia umowy zlecenia.

Niezależnie jednak od tych dywagacji – w ocenie Sądu Okręgowego wskazany zarzut apelacyjny pozostaje bez związku z rozstrzygnięciem istoty tej sprawy, a mianowicie z ustaleniem, czy strony łączyła umowa o pracę.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy oddalił apelację powódki na mocy art.385 kpc.

O kosztach postępowania orzeczono na mocy art.98§1 kpc w zw. z art.108 kpc i w zw. §12 ust.1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz.461).